

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

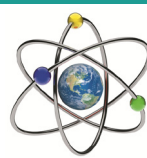
№10(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 282 sahifa,
2-oktyabr, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Raqamli oliy ta'lim boshqaruvida kommunikativ kreativlikni rivojlantirishning tashkiliy pedagogik mexanizmi	10
Mamatova Xilola Muxiddinovna	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellektdan foydalanishning ijobiy va salbiy jihatlari: tizimli tahlil va strategik yondashuvlar	14
Zamira Nishanova	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda muloqot va ijodiy faoliyat orqali o'zini namoyon etish ko'nikmalarini shakllantirish	17
Abdug'afforova Navbahoroy Botirjon qizi	
Raqamli sivilizatsiya davrida oliy ta'limda axborot-analitik kompetensiyani shakllantirishning nazariy-pedagogik asoslari	22
Oybek Davlatov	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishda o'yin texnologiyalarining ahamiyati	27
Bekmuhammedova Muhliisa Abdusattarovna	
Jaloliddin Rumiy asarlarida komil inson va shaxsiy kamolot masalalari	33
Qodirova Madina Odiljon qizi	
Interfaol ta'lim texnologiyalari asosida o'quvchilarning ijodiy va tanqidiy fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	37
Ergasheva Shaxnoza Baxtiyor qizi	
Rhythmic Gymnastics: a Harmony of Art and Sport	42
Hurshida Murzoyeva	
Sport to'garaklari mashg'ulotlarining talaba-yoshlar jismoniy rivojlanishiga ta'siri	46
Jabborova Sevara Asroqul qizi	
Inklyuziv ta'lim sub'yektlari hamkorligini boshqarishning innovatsion pedagogik mexanizmlari	51
Kuranboyeva Ozoda Xakimovna	
Maktabdan tashqari ta'lim muhitining o'quvchilar ijtimoiy-emotsional rivojlanishiga ta'sir etuvchi pedagogik omillari	57
Mexriniso Nosirova	
Yangi O'zbekistonda maktabgacha va maktab ta'limi tizimi uchun zamonaviy pedagog kadrlar tayyorlashning rivojlanish istiqbollari	61
Sodiqova Yulduzxon Maxamat qizi	
Integrating Culture in Language Teaching and Developing Intercultural Tolerance: Pedagogical Approaches and Classroom Implications	65
Tairova Ruzakhon Umidbek qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida darsga ijobiy munosabatlarni shakllantirish va rivojlantirish texnologiyalari	71
Tursunbayeva Yulduz	
Sun'iy intellekt asosidagi adaptiv ta'lim muhitining pedagogik-psixologik nazariy asoslari	75
Xakimov Utkirbek Ilhomjon o'g'li	
O'zbek xalq cholg'ulari orkestri ijrochiligi san'atining rivojlanish tarixi va uning pedagogik ta'limdagi o'rni ...	79
Miskinova Sabina Ziyadxon qizi	
Преодоление узбекско-русской лингвокультурной интерференции при текстоворждении студентов-филологов: методический аспект	85
Тахирова Маъсуда Абдужаббор кизи	
Инновационные методы преподавания русского языка в вузах Узбекистана: развитие коммуникативной и речевой компетенции учащихся	91
Шокаримова Камола Абдуллаевна	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida yumshoq ko'nikmalarni shakllantirishning nazariy-metodologik asoslari....	98
<i>Yakubjonov Xasan Qahramonovich</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ilmiy-ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	103
<i>Umarov Xusniddin Egamboyevich</i>	
Sport maktabi o'quvchilarida yengil atletika intervalli mashg'ulotlari yordamida chidamlilikni oshirish	107
<i>Shuxrat Xudoyberdiyev Mamayusupovich, Abduqahhorov Nuriddin Xabibulloyevich</i>	
O'zbek va jahon adabiyoti matnlarini qiyosiy tahlil qilishda sun'iy intellekt va kompyuter lingvistikasining o'rni	112
<i>Sodikova Makhliyo</i>	
Milliy va umuminsoniy qadriyatlarga asoslangan harbiy tarbiya metodlari	117
<i>A'zamov Inom Salimjonovich</i>	
Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining inklyuziv ta'lim sharoitida o'quvchilar bilan ishlashda STEAM yondashuvidan foydalanish metodikasini takomillashtirish	121
<i>Abidjanova Vasila To'likinovna</i>	
Kommunikativ topshiriqlar asosida ingliz tilida gapirish ko'nikmasini rivojlantirishning metodik imkoniyatlari	129
<i>Prenova Gulsara Barlikbayevna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining pedagogik nutqiy kompetentligini rivojlantirishning nazariy asoslari	134
<i>Meyliqulova Manzura Abdullayevna</i>	
Kasbiy ta'lim sifatini boshqarishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish	138
<i>Ne'matova Zarina Furqat qizi</i>	
Kimyoning asosiy tushuncha va qonunlarini aksiomatik asosda talqin qilishning ilmiy-pedagogik ahamiyati	141
<i>Kamolova Nargiza Ibragimovna</i>	
Моделирование процесса формирования патриотизма у курсантов на основе культурного наследия казахской и узбекской интеллигенции	147
<i>Малдыбаев Куандик Бекбауович</i>	
Bo'lajak tarjimonlarda mumtoz asarlardagi leksik-frazeologik birliklarni tarjima qilish kompetensiyasini shakllantirish ("Firdavs ul-iqbol" asari misolida)	152
<i>Borasulova Dilnoza Dilmurodjon qizi</i>	
WHY I+1 is Not the ZPD: Reassessing Input-Based and Sociocultural Accounts of EFL Development	155
<i>Sattarova Zulxumor Nodirbek kizi</i>	
Лингвометодическая компетенция учителя русского языка: генезис понятия и структура в современной педагогической науке	159
<i>Икрамова Мунира Маруфжановна</i>	
Kasbiy axloq va pedagogik madaniyat masalasini tadqiq etishda ilmiy tadqiqot metodlarining o'rni va vazifalari	163
<i>Kazakov Shavkat Norgobilovich</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar nutq faoliyatida ijtimoiy muhitning psixologik roli	168
<i>Shadiyev Feruz Djaxonovich</i>	
Intellektida nuqsoni bo'lgan kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning so'z boyligini boyitishda o'yin texnologiyasidan foydalanish	173
<i>Xolmuxamedova Zilola Azimovna</i>	
PIRLS xalqaro baholash dasturida matn bilan ishlashning asosiy turlari va ularni boshlang'ich ta'limda qo'llash metodikasi	178
<i>Yusupova Gulshiraxan Zinatdinovna</i>	
Ona tili ta'limida sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish orqali o'qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirish	183
<i>Toshmatova Yulduz Olloqulovna</i>	
Kompetentlikka asoslangan ta'limda pedagogning kasbiy madaniyatining o'rni	190
<i>Xojamov Ilhomjon Rahmonaliyevich</i>	

Boshlang'ich ta'limda darslik va o'quv lug'atlari integratsiyasi asosida o'quvchilarning lingvistik-kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	195
Ergasheva Tuyg'unoy Shavkatjon qizi	
Bo'lajak musiqa ta'limi o'qituvchilarining raqamli-pedagogik kompetensiyasini rivojlantirishning integrativ-metodik modelini takomillashtirish	201
Ataboyeva Muxlisa Azimjon qizi	
Raqamli ta'lim nazariyasi va metodikasi asosida oliy ta'lim pedagoglarining kasbiy faoliyatini takomillashtirish.....	209
Choriyeva Lobar Fayzullo qizi, Safarov Azamat Rasul o'g'li	
Inklyuziv ta'limda o'quvchilarning individual ehtiyojlarini aniqlash va ularga mos pedagogik yondashuvlarni tashkil etish	214
Avazova Ozoda Ashurali qizi	
Integrativ yondashuv asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishning pedagogik texnologiyalari ...	219
Abdusabirova Laylo Azizjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining imloviy savodxonligini oshirish usullari	224
Ashurova Zilolaxon Baxodir qizi	
Boshlang'ich ta'limda Jeopardylabs platformasi asosidagi o'yin-topshiriqlarnig dars samaradorligidagi ahamiyati.....	229
Atayeva Baxrinisa Abduvaxidovna	
Tasviriy san'at talabalarida perseptiv qobiliyatlarni rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari	233
Bazarova Muyassarxon Maxamadyusubovna	
What Trainee English Teachers Notice in AI-Generated Assessment Tools: Fault Detection in Two Tesol Cohorts	238
Dildora Kdirbayeva	
Zamonaviy didaktik vositalar asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kometensiyasini rivojlantirish mexanizmi.....	246
Ergasheva Ma'mura Suyunovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Ilk qadam" milliy o'quv dasturi asosida bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashning pedagogik asoslari.....	250
Ergasheva Umrinisso Komilovna	
Aqli zaif bolalarda kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishning diagnostik mezonlari va ko'rsatkichlari ...	254
Hamraqulova Durdona Dilshod qizi	
Parent Preparation for Meaningful Participation in Inclusive Education.....	258
Muazzam Bakhtierovna Abdurakhmanova	
Oliy ta'limning nofilologik yo'nalishlarida til ta'limi darsliklari mazmunini bosqichma-bosqich loyihalash	262
Muxamedova Muhlisa Avazjon qizi	
Interyer dizayn ta'limida sun'iy intellekt: bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirish metodikasi.....	268
Rustamov Kamoliddin Ziyodulla o'g'li	
Differences Between Professional and Amateur Boxing	273
Shuhrat Dilmuradov	
Лингводидактический потенциал интерактивного обучения в развитии речевой компетенции пятиклассников.....	277
Ергашева Эльвира Владимировна	

INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA TALABALARNING KREATIV FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK TEKNOLOGIYALARI

Abdusabirova Laylo Azizjon qizi

Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti

“Maktabgacha va boshlang‘ich ta‘lim metodikasi”
kafedrasi dotsent v.b. (PhD)

ORCID: 0009-0003-6861-3700

Annotatsiya: Maqolada integrativ yondashuv asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari tahlil etilgan. Kreativ faoliyatning mazmuni, tarkibiy komponentlari va pedagogik imkoniyatlari yoritilgan. Talabalarda kreativ fikrlash, mustaqil g‘oya yaratish, muammoni yangicha hal qilish hamda o‘z faoliyatini refleksiv baholash ko‘nikmalarini rivojlantirish mexanizmlari asoslangan. Shuningdek, loyiha, muammoli ta‘lim, “aqliy hujum”, klaster, “SWOT-tahlil”, “Mind Map”, keys-stadi va raqamli ta‘lim texnologiyalarining imkoniyatlari ochib berilgan. Integrativ yondashuv asosida mazkur texnologiyalarni o‘zaro uyg‘unlashtirish talabalarning kreativ faolligini oshirishning muhim sharti sifatida tavsiflangan.

Kalit so‘zlar: kreativ faoliyat, kreativ fikrlash, integrativ yondashuv, talaba, pedagogik texnologiya, ijodkorlik, muammoli ta‘lim, loyiha texnologiyasi, raqamli ta‘lim, refleksiya, divergent fikrlash, innovatsion faoliyat.

Abstract: The article analyzes modern pedagogical technologies for developing students’ creative activity based on an integrative approach. The content and structural components of creative activity are considered. The pedagogical potential of project-based learning, problem-based learning, brainstorming, clustering, SWOT analysis, Mind Mapping and digital educational technologies is substantiated. Particular attention is paid to the development of students’ independent thinking, originality, problem-solving and reflective skills.

Key words: creative activity, creative thinking, integrative approach, student, pedagogical technology, project-based learning, problem-based learning, digital learning, reflection, innovative activity.

Аннотация: В статье анализируются современные педагогические технологии развития творческой деятельности студентов на основе интегративного подхода. Раскрываются содержание и структурные компоненты творческой деятельности. Обоснованы возможности проектного, проблемного, цифрового обучения, мозгового штурма, кластерного метода, SWOT-анализа и Mind Map. Особое внимание уделяется формированию самостоятельности, оригинальности мышления и рефлексивных навыков студентов.

Ключевые слова: творческая деятельность, креативное мышление, интегративный подход, студент, педагогическая технология, проектное обучение, проблемное обучение, цифровое обучение, рефлексия, инновационная деятельность.

KIRISH

Bugungi kunda oliy ta‘lim tizimida talabaniq faqat tayyor bilimlarni o‘zlashtirishi emas, balki mavjud bilimlardan yangi vaziyatlarda foydalanishi, muammolarni mustaqil tahlil qilishi, nostandart yechimlar ishlab chiqishi va o‘z g‘oyalarini amaliyotga tatbiq eta olishi muhim kompetensiyalardan biri sifatida qaralmoqda. Zamonaviy ta‘lim jarayonida kreativ fikrlash talabaniq kasbiy va shaxsiy rivojlanishini ta‘minlovchi muhim omil hisoblanadi.

OECDning PISA 2022 kreativ fikrlash konsepsiyasida kreativ fikrlash g‘oyalarni yaratish, ularni baholash va takomillashtirishga imkon beradigan rivojlantirilishi mumkin bo‘lgan kompetensiya sifatida talqin qilinadi ^[1]. Mazkur yondashuv kreativlikni faqat san‘at yoki ijodiy faoliyat bilan cheklab qo‘ymasdan, muammolarni hal qilish, ilmiy izlanish, yozma va vizual ifoda kabi turli ta‘limiy vaziyatlarga tatbiq etadi ^[1; 2].

Kreativlik masalasining ilmiy asoslari XX asr o‘rtalaridan boshlab faol o‘rganila boshlagan. J. P. Guilford kreativlikni tadqiq etishda divergent fikrlashga alohida e‘tibor qaratgan ^[3].

M. A. Runco va G. J. Jaeger esa kreativlikni yangi va foydali g'oyalarni yaratish bilan bog'liq hodisa sifatida izohlaydi ^[4].

Shu nuqtayi nazardan, oliy ta'lim jarayonida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishni alohida metod yoki texnika bilan cheklash emas, balki turli pedagogik texnologiyalarni yagona ta'limiy tizimga birlashtirish zarur. Ayniqsa, integrativ yondashuv talabani bilim, motivatsiya, faoliyat, muloqot va refleksiya komponentlarini o'zaro bog'liq holda rivojlantirish imkonini beradi.

Tadqiqot obyekti - oliy ta'lim jarayonida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirish jarayoni.

Tadqiqot predmeti - integrativ yondashuv asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishning pedagogik texnologiyalari, shakl, metod va vositalari.

Tadqiqot maqsadi - integrativ yondashuv asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishga xizmat qiluvchi zamonaviy pedagogik texnologiyalarni nazariy jihatdan asoslash va ularning pedagogik imkoniyatlarini aniqlash.

Tadqiqot vazifalari:

- talabalarning kreativ faoliyati tushunchasining mazmun-mohiyatini aniqlash;
- kreativ faoliyatning tarkibiy komponentlarini belgilash;
- kreativ faoliyatni rivojlantirishga xizmat qiluvchi zamonaviy pedagogik texnologiyalarni tahlil qilish;
- integrativ yondashuvning pedagogik imkoniyatlarini aniqlash;
- kreativ faoliyatni rivojlantirishga yo'naltirilgan metodik tavsiyalar ishlab chiqish.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kreativlik va kreativ faoliyat masalasi psixologiya, pedagogika va ta'lim metodikasi doirasida keng tadqiq etilgan. J. P. Guilford 1950-yildagi ilmiy ishida kreativlik muammosini psixologik tadqiqotlarning muhim yo'nalishlaridan biri sifatida ilgari surgan ^[3]. Uning yondashuvida divergent fikrlash - mavjud vaziyatga bir nechta ehtimoliy javob va yechimlarni ishlab chiqish qobiliyati - kreativ faoliyatni tushuntirishning muhim tarkibiy qismlaridan biri sifatida qaraladi.

M. A. Runco va G. J. Jaeger kreativlikni yangi va samarali natijalar bilan bog'lab, kreativ mahsulotning yangiligi bilan bir qatorda uning maqsadga muvofiqligi va foydaliligiga ham e'tibor qaratadilar ^[4].

Tadqiqotlarda kreativlikning motivatsion jihatlari ham alohida o'rganilgan. T. M. Amabile tomonidan ishlab chiqilgan komponential yondashuvda kreativ faoliyatga sohaga oid bilim, kreativlikka oid ko'nikmalar hamda motivatsiyaning o'zaro ta'siri muhim omil sifatida qaraladi ^[5].

Zamonaviy xalqaro tadqiqotlarda kreativ fikrlash ta'lim natijasi sifatida ham baholanmoqda. OECD PISA 2022 doirasida kreativ fikrlashni o'rganishda yozma ifoda, vizual ifoda, ijtimoiy muammolarni hal qilish va ilmiy muammolarni hal qilish kabi yo'nalishlardan foydalanilgan ^[1; 2].

Mazkur tadqiqotlardan farqli ravishda ushbu maqolada talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirish integrativ yondashuv asosida ko'rib chiqiladi. Bunda alohida metodlarning samaradorligini izolyatsiyalangan holda emas, balki ularning bilim, motivatsiya, amaliy faoliyat, hamkorlik va refleksiya bilan integratsiyasi asosiy metodologik yo'nalish sifatida belgilanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotning metodologik asosini integrativ, shaxsga yo'naltirilgan, kompetensiyaviy va faoliyatga asoslangan yondashuvlar tashkil etadi.

Tadqiqot jarayonida nazariy tahlil, qiyosiy taqqoslash, tizimlashtirish, modellashtirish, pedagogik kuzatuv, suhbat, so'rovnoma va pedagogik tajriba kabi metodlardan foydalanish imkoniyatlari asos qilib olindi.

Integrativ yondashuv doirasida kreativ faoliyat quyidagi o'zaro bog'liq komponentlar asosida ko'rib chiqildi:

No	Komponent	Mazmuni
1	Motivatsion	Yangi g'oya va yechimlarga qiziqish, tashabbuskorlik
2	Kognitiv	Muammoni tahlil qilish, divergent va tanqidiy fikrlash
3	Faoliyatli	Kreativ topshiriqlarni mustaqil bajarish, loyiha yaratish
4	Kommunikativ	G'oyalarni muhokama qilish, jamoada ishlash
5	Refleksiv	O'z faoliyati va natijalarini tahlil qilish, takomillashtirish

Mazkur komponentlarning o'zaro integratsiyasi talabani kreativ faoliyatini faqat "yangi fikr aytish" darajasida emas, balki g'oya yaratish → g'oyani baholash → amaliy yechim ishlab chiqish → natijani tahlil qilish → takomillashtirish sikli asosida rivojlantirish imkonini beradi. Bu yondashuv OECD tomonidan kreativ fikrlash uchun taklif etilgan g'oyalarni yaratish, baholash va takomillashtirish jarayonlari bilan hamohangdir^[1; 2].

TAHLIL VA NATIJALAR

Talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishda pedagogik texnologiyalarni tanlashda ularning faqat darsni qiziqarli tashkil etish imkoniyati emas, balki talabani mustaqil fikrlashi, muammoni ko'ra olishi, turli variantlarni ishlab chiqishi va o'z yechimini asoslay olishi kabi natijalarga yo'naltirilganligi muhimdir.

Shu asosda quyidagi zamonaviy pedagogik texnologiyalarni integrativ tarzda qo'llash maqsadga muvofiq.

1-jadval: Talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirish texnologiyalari

Pedagogik texnologiya	Asosiy mazmuni	Kreativ faoliyatga ta'siri
Muammoli ta'lim	Muammoli vaziyat va savollar asosida ta'lim tashkil etish	Muammoni mustaqil ko'rish va nostandart yechim topishni rivojlantiradi
Loyiha texnologiyasi	Talabani amaliy yoki ilmiy loyiha ishlab chiqishi	Mustaqil g'oya yaratish va uni mahsulotga aylantirish imkonini beradi
"Aqliy hujum"	Qisqa vaqt ichida ko'plab g'oyalarni ishlab chiqish	G'oyalar ko'pligi va divergent fikrlashni rivojlantiradi
Mind Map	Tushuncha va g'oyalarni grafik bog'lash	Assotsiativ va tizimli fikrlashni faollashtiradi
SWOT-tahlil	Muammoning kuchli, zaif tomonlari, imkoniyat va xavflarini aniqlash	Muammoni turli nuqtayi nazardan tahlil qilishga yordam beradi
Keys-stadi	Real yoki modellashirilgan vaziyatni tahlil qilish	Muammoli vaziyatga ijodiy yechim ishlab chiqishni ta'minlaydi
Design Thinking	Muammoni aniqlash, g'oya ishlab chiqish, prototiplash va sinovdan o'tkazish	Kreativ g'oyani amaliy mahsulotga aylantirishga xizmat qiladi
Gamifikatsiya	Ta'lim jarayoniga o'yin elementlarini kiritish	Motivatsiya va faol ishtirokni kuchaytiradi
Blended learning	An'anaviy va raqamli ta'limni uyg'unlashtirish	Mustaqil izlanish va raqamli kreativ mahsulot yaratishni kengaytiradi
Refleksiv texnologiyalar	Talabani o'z faoliyati va natijasini tahlil qilishi	O'z xatosini aniqlash va g'oyani takomillashtirish ko'nikmasini shakllantiradi

Jadvaldan ko'rinadiki, kreativ faoliyatni rivojlantirishda birgina texnologiyadan foydalanish bilan cheklanib qolish maqsadga muvofiq emas. Masalan, muammoli ta'lim orqali muammo yaratilsa, "aqliy hujum" yordamida muammoning bir nechta yechimlari ishlab chiqilishi, Mind Map orqali g'oyalar tizimlashtirilishi, SWOT-tahlil orqali ularning imkoniyat va cheklavlari aniqlanishi, loyiha texnologiyasi orqali esa tanlangan g'oya amaliy mahsulotga aylantirilishi mumkin.

Kreativ faoliyatni rivojlantirishning integrativ modeli

1-bosqich - Motivatsion tayyorgarlik.

Talabaga o'rganilayotgan mavzu bo'yicha muammoli vaziyat, hayotiy misol yoki kasbiy vazifa taqdim etiladi. Mazkur bosqichning asosiy maqsadi talabani mavzuga qiziqishini uyg'otish va mustaqil izlanishga ehtiyoj hosil qilishdan iborat.

2-bosqich - G'oyalarni generatsiya qilish.

"Aqliy hujum", klaster, assotsiativ xarita, Mind Map kabi metodlar asosida talabalar imkon qadar ko'p va turli g'oyalarni ishlab chiqadilar. Ushbu bosqichda g'oyalarni darhol rad etmaslik, erkin fikr bildirish uchun psixologik jihatdan qulay muhit yaratish muhim.

3-bosqich - G'oyalarni tahlil qilish.

Talabalar ishlab chiqilgan g'oyalarni yangilik, maqsadga muvofiqlik, amaliy ahamiyat va bajarish imkoniyati nuqtayi nazaridan tahlil qiladilar.

4-bosqich - Kreativ mahsulot yaratish.

Loyiha, taqdimot, model, pedagogik vaziyat yechimi, elektron mahsulot yoki boshqa ijodiy natija ishlab chiqiladi.

5-bosqich - Refleksiv baholash.

Talaba o'zining kreativ faoliyatini tahlil qiladi: "Nimani yaratdim?", "Qanday muammoni hal qildim?", "Qaysi g'oyam samarali bo'ldi?", "Nimani takomillashtirishim kerak?" kabi savollarga javob beradi.

OECD tadqiqotlarida ham kreativ fikrlashni rivojlantirish uchun o'quvchilarga g'oyalarni yaratish bilan bir qatorda ularni baholash va takomillashtirish imkoniyatlarini berish muhimligi qayd etilgan ^[1; 2]. Demak, kreativ faoliyatni faqat yakuniy mahsulot bilan baholashdan ko'ra, uning shakllanish jarayonini ham kuzatish muhim.

Talabalarning kreativ faoliyatini tashxislashda quyidagi mezonlardan foydalanish mumkin:

2-jadval: Kreativ faoliyat ko'rsatkichlari

Mezon	Yuqori daraja	O'rta daraja	Past daraja
G'oya yaratish	Bir nechta original g'oyalarni mustaqil ishlab chiqadi	G'oya yaratadi, ammo yordamga ehtiyoj sezadi	Tayyor namunaga tayanadi
Moslashuvchanlik	Turli nuqtayi nazarlardan yondashadi	Bir nechta variant taklif qiladi	Bitta yechim bilan cheklanadi
Originallik	Noodatiy va yangi yechimlar taklif qiladi	Qisman yangi yechim yaratadi	An'anaviy yechimni takrorlaydi
Muammo yechish	Muammoni mustaqil tahlil qilib, samarali yechim yaratadi	Muammoni qisman mustaqil hal qiladi	Tayyor ko'rsatmaga tayanadi
Refleksiya	O'z faoliyatini tahlil qilib, takomillashtirish yo'lini belgilaydi	Faoliyatini umumiy baholaydi	O'z faoliyatini tahlil qilishda qiynaladi

Bu mezonlar asosida talabaning kreativ faoliyatini motivatsion, kognitiv, faoliyatli va refleksiv jihatdan kompleks baholash mumkin.

Kreativ faoliyatni rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning imkoniyatlari

Bugungi raqamli ta'lim muhitida kreativ faoliyatni rivojlantirish uchun elektron ta'lim platformalari, interaktiv doskalar, raqamli taqdimotlar, onlayn hamkorlik vositalari, grafik va vizual modellash dasturlaridan foydalanish mumkin.

Bunda raqamli vositaning o'zi kreativlikni avtomatik ravishda shakllantirmaydi. Muhim jihat - undan ijodiy topshiriqni hal qilish vositasi sifatida foydalanishdir. Masalan, talaba tayyor taqdimotni tomosha qilishi passiv faoliyat bo'lishi mumkin, biroq o'zining pedagogik loyihasi, infografikasi, konseptual xaritasi yoki elektron ta'lim mahsulotini ishlab chiqishi faol kreativ jarayonni yuzaga keltiradi.

Shuningdek, raqamli muhit talabalarga birgalikda g'oya ishlab chiqish, o'zaro fikr almashish, mahsulot yaratish va uni takomillashtirish imkonini beradi. Shu sababli raqamli texnologiyalarni integrativ yondashuv asosida qo'llash kreativ faoliyatning kommunikativ va refleksiv komponentlarini ham kuchaytirishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan nazariy-tahliliy tadqiqot asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirish oliy ta'limning zamonaviy mazmunida muhim pedagogik vazifalardan biri ekanligi aniqlandi. Kreativ faoliyat talabaning faqat ijodiy mahsulot yaratishi bilan cheklanmay, muammoni aniqlash, turli g'oyalarni ishlab chiqish, ularni tahlil qilish, maqbul yechimni tanlash, amaliy natijaga aylantirish va o'z faoliyatini refleksiv baholash jarayonlarini ham qamrab oladi.

Integrativ yondashuv asosida muammoli ta'lim, loyiha texnologiyasi, "aqliy hujum", Mind Map, SWOT-tahlil, keys-stadi, Design Thinking, gamifikatsiya, blended learning va refleksiv texnologiyalarning o'zaro uyg'unlashtirilishi talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirish uchun yaxlit pedagogik muhitni shakllantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

- oliy ta'lim fanlari mazmuniga kreativ topshiriqlar ulushini oshirish;
- talabalarni bitta to'g'ri javobga emas, bir nechta ehtimoliy yechimlarni izlashga yo'naltirish;
- loyiha va muammoli ta'lim texnologiyalaridan tizimli foydalanish;

- talabalarning kreativ faoliyatini baholash uchun originallik, moslashuvchanlik, g'oyalar ko'pligi, muammoni hal qilish va refleksiya mezonlarini joriy etish;
- raqamli ta'lim vositalaridan tayyor axborotni olish emas, balki yangi kreativ mahsulot yaratish vositasi sifatida foydalanish;
- talabalarning individual va guruhviy kreativ faoliyatini uyg'unlashtirish;
- o'qituvchilarning kreativ pedagogik texnologiyalarni loyihalash bo'yicha metodik kompetensiyalarini rivojlantirish.

Shunday qilib, talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishda alohida metoddan foydalanishdan ko'ra, motivatsiya, bilim, g'oya yaratish, amaliy faoliyat, hamkorlik, refleksiya komponentlarini yagona pedagogik tizimga birlashtirish samarali metodologik yo'nalish sifatida namoyon bo'ladi. Kreativ fikrlashni ta'lim jarayonida maqsadli ravishda rivojlantirish mumkinligi xalqaro ta'lim tadqiqotlarida ham asoslangan bo'lib, OECD uni mashq va maqsadli pedagogik faoliyat orqali rivojlantiriladigan kompetensiya sifatida ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. OECD. (2023). PISA 2022 Assessment and Analytical Framework: Mathematics, Reading, Science, Financial Literacy and Creative Thinking. Paris: OECD Publishing.
2. OECD. (2024). PISA 2022 Results (Volume III): Creative Minds, Creative Schools. Paris: OECD Publishing. DOI: 10.1787/765ee8c2-en.
3. Guilford, J. P. (1950). Creativity. *American Psychologist*, 5(9), 444-454. (APA)
4. Runco, M. A., & Jaeger, G. J. (2012). The Standard Definition of Creativity. *Creativity Research Journal*, 24(1), 92-96. DOI: 10.1080/10400419.2012.650092. (Taylor & Francis Online)
5. Amabile, T. M. (1996). *Creativity in Context: Update to the Social Psychology of Creativity*. Boulder, CO: Westview Press.
6. OECD. (2023). How are education systems integrating creative thinking in schools? *PISA in Focus*, No. 122. Paris: OECD Publishing. DOI: 10.1787/f01158fb-en.
7. OECD. (2024). New PISA results on creative thinking: Can students think outside the box? *PISA in Focus*, No. 125. Paris: OECD Publishing. DOI: 10.1787/b3a46696-en.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №10(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.